

O Problema Linguístico de Galiza

Por Ramiro IIIa Couto.

A nota editorial do derradeiro número de "SAUDADE" está adioada á nova feliz da creación pola MODERN LANGUAGE ASSOCIATION OF AMERICA da sección autónoma de LANGUAGE AND LITERATURE OF GALIZA, PORTUGAL AND BRAZIL.

Un feito de tanto relevo e importancia pra a cultura da Nosa Terra, non pode ficar pechado no reducido espacio do editorial, e aínda que opinións mais autorizadas que a nosa, modestísima, volten en col de tan intresante tema non estará por demais facer algunhas consideracións que refresquen a memoria a aqueles que, estando coma nós, ao cabo delas, pretenden iñoralas ou esquecelas.

En Galiza existe un problema lingüístico, que, aínda que non queiran os "imbéciles e escuros" de que falou Pondal, é unha realidade viva, acesa. Galiza ten un idioma propio, de seu; e aínda que non existise unha brillante tradición cultural galega; aínda que non tivesen aparecido or cancioneros galegos medievales para testemuñar o cintilante esplendor daquela; aínda que non houbésemos tido precursores, —dos que somentes abondarían Pondal e Rosalía pra marcar unha época en calquer literatura—, nin se tivera escrito, ata o día de hoxe, unha soia liña en galego, polo feito de termos un idioma propio, teríamos dereito á posibilidade de unha cultura galega, porque iste idioma galego o falan as nove décimas partes do

pobo galego. Ista é unha realidade que non se pode ocultar fagan o queiran, e digan o que digan os detractores da galeguidade.

O oitenta por cento da poboación de Galiza está distribuído en pequenas agrupacións polo campo e a costa, estes núcleos de xente falan galego sin excepción. Vinte por cento restante está nas cidades, o idioma galego e o que predomina, pois cando se fala castelán sempre vai mixturado co noso idioma. Non podemos negar que hai xentes que se expresan a cotío en castelán, ou pretenden expresarse, que non é o mesmo. Pois xeralmente e salvo contadas excepcións, o fallan mal, constrúen as oracións en galego e falan en castelán corrompido o de léxico sumamente probe. Antre istas xentes hainos que lle teñen medo a chamar idioma ao galego, aceptando ista lingoa coma un dialecto, e na súa iñorancia non avesullan que son precisamente eles os que crearon, —e o falan—, o dialecto castelán propio de Galiza, que de feito existe.

O dereito natural, o moderno dereito, proclama que cada pobo debe ser administrado e xugado na súa propia lingoa. Non se lle pode esixir responsabilidade algunha a xentes que cometan transgresións as leises escritas en idioma distinto do que falan. E os galegos, —polo menos ise oitenta por cento que vive diseminado polo campo, entenden mal ou non en-

tenden mais que a meias o castelán—, foron sempre administrados e xusgados neste idioma.

A moderna pedagogía, recomenda o uso da lingua materna como base fundamental pra o ensino; o uso do galego nas escolas de Galiza faría mais comprensivas as ensinanzas e, polo tanto, unha maor rapidez na asimilación polos rapaces. Pola contra, o ensino en idioma que non é familiar fai dificultosa a comunicación entre o mestre e o alumno, que, cando chega a acadar a forma de expresión, esqueceu o contido dela. O ensino do castelán no rus galego, crea un esforzo que divide a atención e desourenta ao rapaz, facéndolle unha mentalidade lenta que o acobarda. Isto non o dita xenreira algunha contra o castelán; pola contra, e precisamente o desexo de que os nosos nenos, os nosos rapaces, poidan adequirir os coñecimentos que se imparten nas escolas con maor rapidez, interpóndose pra elo, a ensinanza na lingua oficial de Hespaña.

E non é iste un problema de hoxe, isto ven dende fai séculos; os orixes de iste mal hai que buscalos na famosa “doma e castración de Galicia” que iniciaron os Reises Católicos dispois de os levantamentos dos Hirmandiños e de Pardo de Cela. No programa de “doma e castración” figuraba en primeiro termo o esborrallamento do idioma galego, que se prosiguen a través de toda a hestoria, sistemáticamente, ata os nosos días, ata agora mesmo. A pesares de ista persecución secular o idioma galego conserva modernamente na Europa: millor que o irlandés, o galés e o bretón: millor que o flamengo, millor en moitos aspectos que o checo e estado centralista hespañol. ¿Odio, xenreira ao castelán? Non, xa diremos que non é iso. Queremos un trato de igoaldade: aos nenos casteláns ensínaselles en castelán; pois aos nenos galegos debe ensinárselles en galego. Ista é unha necesi-

dade viva e real que deberá terse en conta; aceitar isto, é facerlle o millor servizo que nunca se lle poido facer ao castelán en Galiza.

O sistema de ensino seguido en Galiza ata o dia de hoxe non rendéu eficacia algunha, a persecución ao galego fracasou rotundamente; o idioma galego non rexurde porque non morreu nunca, a nosa fala vive e vivirá a despeito dos detractores e dos indiferentes, dos antigalegos e dos probes de esprito que coidan que o falar e ordinario ou de mal gusto; o galego vive e vivirá porque as nosas rías, as nosas montanas e os nosos vals, as nosas albres, as nosas pedras e as nosas herbiñas, en fin, todo o que forma e constitui Galiza fai que falemos galego e precisamente galego, porque a nosa xeografía, a nosa natureza, creou e conformou, a sua imaxen a semellanza, o idioma de acordo coa sua estrutura, coa sua maneira de ser, e precisaríase desfaguer toda a **facies** galega, convertila en outra cousa distinta do que é pra que desaparecese con ela, o noso idioma.

E isto non hai forzas humáns capaces de conquerilo, e si houberse posibilidade de faguelo, cometeríase un tremendo crime de lesa Humanidade, porque por riba das nacións existe a solidariedade humán que se expresa na obra común da cultura. Ista obra esixe a existencia das nacións con total-as suas diferencias; as nacións teñen, polo tanto, ante a Humanidade, o deber de conservar e desenrolar cada unha a súa propia cultura autóctona pra enriquecer con elo o acervo espritoal da Humanidade, e non teñen dereito a deixarse anular, “porque todo país que se deixa anular, sin resistencia, as suas propias características, rouba a Humanidade unha parte do seu tesouro”.

A nosa posición, pois, está ben definida; defender por todol-os meios o que e noso, cuia síntesis é o idioma, sangue do esprito, meio de expresión da nosa cul-

tura. A xenreira ou a indifrencia con que foi ollada na España ista nosa actitude deunos azos pra percorrer con mais entusiasmo o noso camiño. O feito maravilloso da creación da sección autónoma de LANGUAGE AND LITERATURE OF GALIZA, PORTUGAL AND BRAZIL pola MODERN LANGUAGE ASSOCIATION OF AMERICA, goréntanos e nos

dí que estamos no bo ncamiño. Isto, dónanos un outimismo, que apesares de acedas esperencias pasadas e presentes, queremos berrarlle aos trabucados, aos indifrentes, a algúns enemigos:

¡Nos estamos eiquí! ¡Hai tarefa de abondo pra todos! A hestoria escribese cada minuto! ¡Ainda é tempo!

Na Bretaña, como na Galia, os celtas, intelixentes e áxis, imitaron, dispois da súa desfeita, á civilización romá. Mais os celtas non foron bós axentes transmisores dunha cultura extranxeira. Poseían o amor ás artes e os enfeites en espiral das súas armas, das súas alfaias, das dúas alfarerías, demostraban unha fantasía superior á que poseían os románs.

A literatura europea trouxeron un senso orietal de misterio e unha concepción dramática da fatalidade que lles pertencen. Quizais coa historia de Tristan

e Isolda e coa d'El Rei Arturo o xenio celta deixou principalmente rastos na Europa.

Na formación da Inglaterra moderna, os elementos céltigos, conservados no oeste das illas, desempeñaron un bó papel. No século XX atopamos os gabinetes e os exércitos ingleses rexidos ou comandados por celtas de Escocia, de Gales e de Irlanda.

**Da Historia de Inglaterra
de André Maurois.**